

Kujawsko-Pomorski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 Stanowisko Pozarządowych Organizacji Ekologicznych

Zbigniew Szcześniak

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Metodyka

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WK-P) z 23.10.2007r. i 14.12.2011 roku
- Szczegółowy opis priorytetów RPO WK-P 2007-2013 wraz z załącznikami (Uszczegółowienie RPO WK-P) wersja 4 z dnia 12.08.2010r., 4.14 z dnia 28.12.2011r. 4.21 z 19.12.2012r.
- Kujawsko-Pomorski Regionalny Program Operacyjny 2014-2020 Projekt 1.0, Załącznik do Uchwały nr 24/932/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013 r. a także Projekt 3.0 z dnia 26.02.2014r.
- Analiza potrzeb rozwojowych Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020 - Instytut Badań Strukturalnych – październik 2012 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego woj. Kujawsko-Pomorskiego

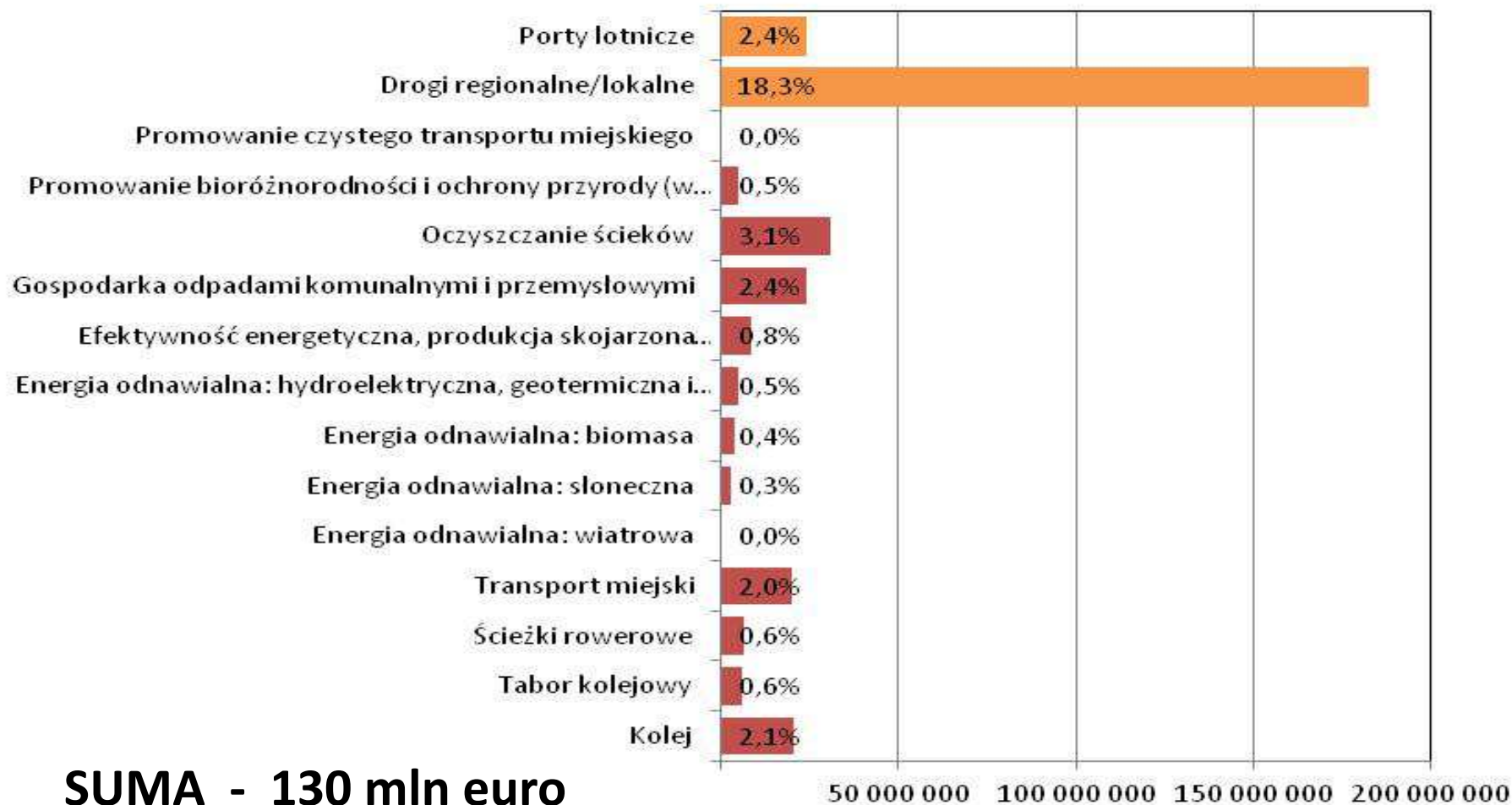
Celem stanowiska jest zapewnienie pełniejszej realizacji zasady zrównoważonego rozwoju w Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020. Stanowisko wypracowane zostało w oparciu o rekomendacje wypracowane podczas warsztatów dotyczących włączenia pozarządowych organizacji ekologicznych w proces programowania funduszy UE na poziomie regionalnym. Przy opracowaniu stanowiska wykorzystano również wyniki analizy dotyczącej Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 w aspekcie zrównoważonego rozwoju oraz zawarte w analizie rekomendacje na kolejny okres.

CEL: Stanowisko ma posłużyć jako punkt wyjściowy do debaty dotyczącej wykorzystania RPO w latach 2014-2020 dla rzeczywistej realizacji zrównoważonego rozwoju regionu.

Formułując stanowisko Organizacji Ekologicznych dot. K-P RPO na lata 2014-2020 wzięto pod uwagę aktualne potrzeby i wyzwania związane z efektywnym korzystaniem z zasobów naturalnych oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatu i utracie różnorodności biologicznej.

Kwestie istotne dla zrównoważonego rozwoju, naszym zdaniem powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w zapisach Programu i późniejszych uszczegółowieniach tego dokumentu.

Alokacja środków a zrównoważony rozwój (2011r) w RPO 2007-2013

SUMA - 130 mln euro

z EFRR - Ogólnie - 34%

www.ekoprojekty.pl

Kujawsko-Pomorski RPO 2014 2020 - środki na działania pro - środowiskowe

4.1 OZE		19 198 823,34 EUR
4.2 oszczędność energii w przedsiębiorstwach		57 596 470,03 EUR
4.3 oszczędność energii w budynkach		86 394 705,04 EUR
4.5 przyjazny dla środowiska transport miejski		108 336 217,43 EUR
5.2 zmniejszenie wrażliwości na zmiany klimatu		12 342 100,72 EUR
6.1 gospodarka odpadami		19 198 823,34 EUR
6.2 gospodarka wodna		41 140 335,73 EUR
6.3 dziedzictwo kulturowe i naturalne		30 169 579,54 EUR
6.4 różnorodność biologiczna		8 228 067,15 EUR
7.4 kolej		27 426 890,49 EUR
RAZEM na działania pro – środowiskowe	29.90%	410 032 012,81 EUR
Całość EFRR = 100%		1 371 344 524,45 EUR

Cel strategiczny Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014- 2020

**HASŁO: „Województwo kujawsko-pomorskie konkurencyjnym i
innowacyjnym regionem Europy”**

PROBLEMY: niewystarczający rozwój, bezrobocie, niski poziom rozwoju
nowych technologii,

PRIORYTETY działania:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

POSTULATY dot. Polityki Horyzontalnej

- opracowanie ścisłych procedur przygotowania informacji na temat polityki horyzontalnej dla wnioskodawców z uwzględnieniem specyfiki i potrzeb wnioskodawców,
- przedstawienie w sposób czytelny strategicznego celu rozwoju woj. kujawsko-pomorskiego w latach 2014-2020,
- zagwarantowanie w założeniach RPO 2014-2020 bezwarunkowego zachowania w stanie niepogorszonym zasobów przyrodniczych regionu,
- zwiększenie koncentracji postulowanych działań - wybór działań o charakterze wyraźnie prorozwojowym, modernizacyjnym.

Postulaty dot. procedur wyboru i oceny projektów

- ocena projektów powinna odbywać się w oparciu o prawidłowo dobrane i jasno zdefiniowane kryteria bez możliwości powracania do nich na kolejnych etapach oceny,
- kluczowe jest stworzenie poczucia wspólnego celu i spojrzenia na realizację RPO K-P ponad celami instytucji wdrażającej - nadrzędną zasadą powinno być dzielenie się wiedzą z beneficjentem na każdym etapie oceny jak i realizacji projektu,
- ujednoczenie i uproszczenie procesu postępowania,
- racjonalne i przemyślane przygotowanie projektów kluczowych,
- ograniczenie listy projektów kluczowych co do ilości i alokacji środków,
- zbilansowanie kluczowych kierunków rozwoju województwa w celu zapobiegania marginalizacji terenów poza metropolią bydgosko-toruńską,
- uznanie zasobów przyrodniczych za kluczową wartość regionu,
- opracowanie i wdrożenie programu Kujawsko-Pomorski Klaster OZE

Efektywność energetyczna i OZE

Strategia rozwoju woj. Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 w tej sferze wskazuje iż w tych działaniach ochrona środowiska jest celem priorytetowym, a efekty ekonomiczne powinny stać się drugorzędnymi – dlatego też zamierza się dokonać waloryzacji przestrzeni województwa poprzez opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń rozwoju energetyki bazującej na źródłach odnawialnych („Przestrzeń dla OZE”) - jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa oraz wspierania rozwoju OZE dostosowanych do walorów środowiskowych. Celem jest również wdrażanie na szeroką skalę idei zrównoważonego „zielonego” budownictwa.

Wsparcie w ramach osi priorytetowej 4 RPO K-P realizowane będzie poprzez:

- rozwój inteligentnego systemu transportu niskoemisyjnego na szczeblu regionalnym,
- wspieranie wzrostu produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych,
- wspieranie poprawy efektywności energetycznej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Postulaty dot. OZE i efektywności elektrycznej (1)

- poprawa efektywności energetycznej - opracowanie i wdrożenie regionalnego programu efektywności energetycznej i zrównoważonego „zielonego” budownictwa,
- promowanie OZE, w szczególności rozproszonych zintegrowanych źródeł energii - opracowanie i wdrożenie przestrzennych założeń rozwoju OZE („Przestrzeń dla OZE”) jako podstawy dla ochrony przestrzeni województwa,
- rozwój OZE dostosowanych do walorów środowiskowych, produkcja energii odnawialnej, szczególnie na bazie płodów rolnych,

Postulaty dot. OZE i efektywności elektrycznej (2)

- poprawę zarządzania przestrzenią województwa w celu ograniczenia zajmowania terenów cennych przyrodniczo pod wszelkiego rodzaju inwestycje, w tym budownictwo mieszkaniowe - opracowanie i wdrożenie regionalnych standardów w dziedzinie ładu przestrzennego,
- weryfikacja zasięgu i zasad funkcjonowania obszarów chronionych, budowa regionalnego portalu informacji przestrzennej,
- wprowadzanie rozwiązań OZE do transportu i komunikacji, szczególnie do transportu publicznego,
- opracowanie i wdrożenie programu Kujawsko-Pomorski Klaster OZE,
- rozwój NGO zajmujących się powyższymi działaniami.

Bioróżnorodność i edukacja ekologiczna

W województwie Kujawsko-Pomorskim 32,4 % powierzchni ogółem stanowią tereny objęte ochroną prawną. System obszarów chronionych stanowią parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne i inne formy ochrony, w tym obszary zaliczane do sieci NATURA 2000, dla których priorytetem jest utrzymanie istniejących warunków siedliskowych i zachowanie ciągłości systemu powiązań ekologicznych.

- Zapisy K-P RPO na lata 2014-2020 - Projekt 3.0 są następujące: w obliczu intensywnych przemian stanu środowiska, niezbędnym staje się podjęcie działań z zakresu aktywnej ochrony przyrody, w szczególności w odniesieniu do gatunków zwierząt zmniejszających swą liczebność i narażonych na wyginięcie. **Niepokojącym jest zapis – „zamierza się podjąć w ograniczonym zakresie działania na rzecz zwiększenia powierzchni siedlisk oraz odtwarzania siedlisk nieistniejących”.**
- Walory krajobrazowe województwa zamierza się z kolei wykorzystać komercyjnie (turystycznie), poprzez wsparcie działalności gospodarczej wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze. Znacząco zamierza się też wesprzeć możliwość realizowania przez parki krajobrazowe województwa ich celów statutowych, a więc ochronę krajobrazu, ochronę przyrody i edukację ekologiczną. Jako działania uzupełniające w tym obszarze zamierza się przeprowadzić kampanie informacyjno-edukacyjne, mające na celu promowanie właściwych zachowań społecznych w odniesieniu do dziedzictwa przyrodniczego regionu.

Postulaty dot. bioróżnorodności i edukacji ekologicznej

- zagwarantowanie priorytetu dla ochrony siedlisk i gatunków w połączeniu z podnoszeniem świadomości o znaczeniu bioróżnorodności bowiem przyjęcie roli służebnej zasobów przyrodniczych niesie potencjalne zagrożenie dla ochrony siedlisk i gatunków,
- podejmowanie projektów środowiskowych trudnych, związanych z ochroną zasobów przyrodniczych i poprawą kondycji zagrożonych siedlisk i gatunków,
- podjęcie przez IW działań w celu szczególnej promocji i wsparcia dla podmiotów podejmujących działania w tej sferze, wzmocnienie pozycji produktów regionalnych, szczególnie lokalnych, rodzimych odmian roślin (jak np. bank genów w Pokrzywdowie),
- rozszerzenie wachlarza podmiotów uprawnionych do prowadzenia edukacji ekologicznej, w tym o organizacje ekologiczne, edukacja ekologiczna powinna towarzyszyć wszelkim działaniom związanym z hasłem zrównoważony rozwój (formy np. zielone szkoły, tematyczna kiermasze regionalne)

Gospodarka ściekowa

- W RPO WK-P 2007-2013 w osi 2 wspierane były przedsięwzięcia rozwoju i unowocześniania sieci przesyłowych i urządzeń oczyszczalni ścieków, a priorytetowo traktowane były projekty w aglomeracjach od 2 tys. RLM do 15tys. RLM. Wspierano także: budowę, rozbudowę, przebudowę ujęć wody, sieci wodociągowej, ale tylko w powiązaniu z budową sieci kanalizacji ściekowej lub przydomowych oczyszczalni ścieków, budowę, rozbudowę, przebudowę kanalizacji deszczowej, urządzeń służących do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody.
- Projekt 3.0 K-P RPO na lata 2014-2020 przewiduje kontynuację wsparcia w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, kontynuację dotychczas realizowanych działań mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Czytamy, że wsparcie stanowić będzie uzupełnienie działań realizowanych na poziomie krajowym i zostanie skierowane na realizację inwestycji wyłącznie w aglomeracjach wodno-ściekowych do 10 tys. RLM. Brak tu dookreślenia wskaźników na obecnym etapie prac

Gospodarka odpadowa

- W przeszłości gospodarka odpadami polegała głównie na unieszkodliwianiu odpadów poprzez składowanie na składowiskach odpadów.

W RPO WK-P 2007-2013 wspierane inwestycje z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi spójne z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego miały zmienić ten stan rzeczy, tj. tworzenie kompleksowych systemów racjonalnego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym zintegrowanej infrastruktury do prowadzenia segregacji i selektywnej zbiórki odpadów, transportu odpadów, ich odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania w inny sposób niż składowanie, w tym połączonego z odzyskiem energii. Wsparcie miało polegać na modernizacji, rekultywacji czy też likwidacji składowisk odpadów, likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci. Niewątpliwie do grupy działań wspierających ochronę przyrody zaliczono działania związane z zachowaniem standardów jakości powietrza związane m.in. z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych powstających przy produkcji energii cieplnej.

K-P RPO na lata 2014-2020 w dziedzinie wsparcia na obszarze gospodarki odpadami ma na celu kontynuację realizowanych dotychczas inwestycji związanych z gospodarką odpadami. Główny nacisk położony będzie na poprawę gospodarowania odpadami, w szczególności komunalnymi, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami tj. zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, odzysk energii – w oparciu o Wojewódzki Plan Gospodarowania Odpadami. Interwencje zostaną skierowane również na wsparcie działań odnoszących się do odpadów innych niż komunalne oraz niebezpiecznych.

Przewidziano tu następujące wskaźniki monitorowania:
Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów [Mg/rok]

Postulaty dot. gospodarki ściekowej i odpadowej

- zagwarantowanie dostępu do podstawowych usług publicznych, uwzględniające indywidualne potrzeby poszczególnych adresatów z uwzględnieniem zasady racjonalnego użytkowania środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- wspieranie prawidłowych zmian w polityce gospodarki odpadami, dalsza poprawa dostępu do podstawowego pakietu usług publicznych,
- położenie nacisku na segregację odpadów u źródła, połączoną z odpowiednią formą edukacji jako formą najbardziej efektywnego i ergonomicznego odzysku surowców,
- projekty finansowane w ramach RPO powinny być zgodne z dyrektywami: OOŚ, Siedliskową oraz Ptasią,
- zapobieganie zmianom klimatu, wykorzystywanie wód opadowych.

Zrównoważony transport (miejski, kolejowy, rowerowy)

W osi priorytetowej 7 K-P RPO na lata 2014-2020 możemy znaleźć główny cel sformułowany w słowach - „**promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastrukturalnych sieciowych**”.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji:

- inwestycje ukierunkowane na zwiększenie udziału transportu publicznego w przewozach wewnątrzmijskich: rozbudowa miejskich systemów publicznego transportu pasażerskiego w głównych miastach regionu, która obejmie sieci szynowe tramwajowe, przystanki, stacje i węzły przesiadkowe, zakup taboru, a także urządzeń dla osób niepełnosprawnych,
- projekty z zakresu zarządzania ruchem i monitorowania ruchu.

- wspierany będzie zakup taboru kolejowego (autobusów szynowych lub innych) oraz rewitalizacja linii kolejowych (*dla zwiększenia roli kolejowego transportu pasażerskiego w powiązaniu obszarów wiejskich z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu województwa oraz pomiędzy tymi ośrodkami, zwłaszcza z Bydgoszczą i Toruniem*).

Zwiększenie udziału transportu publicznego w obsłudze mieszkańców wpłynie na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego spalinami pochodzącymi ze środków transportu oraz ograniczenie hałasu.

Postulaty dot. zrównoważonego transportu

- zdecydowane zwiększenie roli kolei w regionie poprzez rewitalizację linii kolejowych, zakup nowego taboru, przywrócenie zniesionych połączeń, zwiększenie roli kolei w transporcie towarów,
- położenie nacisku na budowę parkingów rowerowych w bliskim sąsiedztwie stacji kolejowych w celu stworzenia alternatywy dla transportu kołowego,
- dalszą rozbudowę ścieżek rowerowych, szczególnie w kierunkach atrakcyjnych turystycznie,
- tworzenie zintegrowanego systemu rowerowego transportu miejskiego poprzez zdecydowane dofinansowanie rozbudowy punktów wypożyczania rowerów, skomunikowanie szlaków itp.,
- zwiększenie udziału odnawialnych i czystych źródeł energii w transporcie publicznym (np. LNG)

Adaptacja do zmian klimatu

Celem głównym jest wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu (głównie powodzie i susze), a w przypadku ich wystąpienia zminimalizowanie ich skutków.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji:

- projekty adaptujące województwo do wystąpienia zjawiska suszy, co jest istotne ze względu na w znacznej mierze rolniczy charakter województwa,
- przywracanie odpowiednich stosunków wodnych, rozwój form małej retencji na zagrożonych wystąpieniem zjawiska suszy obszarach, a szczególnie na Kujawach.

Problem występowania powodzi zamierza się kompleksowo rozwiązać w ramach krajowych programów operacyjnych.

Pozytywny efekt ekonomiczny ale też pośrednio pozytywnie przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej województwa.

Postulaty dot. Adaptacji do zmiana klimatu

- podjąć działania związane z modernizacją i naprawą systemów melioracji terenów, które przed laty były wadliwie montowane i służyły jedynie osuszaniu terenów,
- oprzeć działania w tej kwestii na realnie przedstawionych i mierzalnych kryteriach, niezmiennych w trakcie realizacji RPO W-K w latach 2014-2020,
- podejmować interwencje w istniejące ekosystemy z wielką uwagą i zgodnie z obowiązującymi dyrektywami,
- podjąć próby magazynowania wody, również opadowej w regionie,
- rozszerzyć typ beneficjentów, również o NGO w celu prowadzenia działań edukacyjnych oraz promocji i informacji.

Rekomendacje dla RPO w zakresie dostępności środków i działań przewidzianych dla organizacji pozarządowych w województwie kujawsko-pomorskim.

- rozszerzenie w poszczególnych osiach katalogu beneficjentów w celu umożliwienia organizacjom pozarządowym aplikacji o środki,
- umożliwienie i promowanie rozwiązań wsparcia mechanizmu finansowania wkładu własnego ze środków WFOŚiGW i NFOŚiGW,
- odejście od ściśle sformalizowanej zasady przygotowywania aplikacji w formie drogich opracowań i skomplikowanych formularzy, szczególnie dla organizacji małych i działających w społeczności lokalnej,

- wypracowanie konkretnych i czytelnych zasad rozliczeń projektów, w tym dookreślenie terminów i zasad zaliczkowania, jak też terminów wypłat refundacji w celu uniknięcia niewydolnego aparatu rozliczania projektów przez urzędników, co niewątpliwie jest wielkim problemem wręcz wykluczającym organizacje z możliwości aplikowania o środki,
- wypracowanie modelu wsparcia finansowego, w formie gwarancji lub poręczeń dla NGO,
- zwrócenie uwagi na problem szeroko pojętej edukacji ekologicznej i konsumenckiej w celu systematycznego podwyższania świadomości społeczeństwa we wszystkich osiach priorytetowych.

Oś priorytetowa 12 - **Rozwój lokalny kierowany przez społeczność** - jest nowym obszarem w RPO w porównaniu z RPO obecnej perspektywy. Jako cel szczegółowy min. przedstawiany jest wzrost aktywności społeczności lokalnych w moderowaniu rozwoju lokalnego. Zakłada się rozwój i aktywizację społeczności lokalnych poprzez realizację w szczególności inicjatyw oddolnych.

Wsparcie skierowane na inicjatywy **organizacji pozarządowych realizowane na wskazanych obszarach**, ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw organizacji mających siedzibę na obszarze lokalnych grup działania. Realizacja zintegrowanych inicjatyw przyczynić się ma do rozwoju obszarów funkcjonalnych lokalnego rozwoju gospodarczego.

Wsparcie w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność koncentrować będzie się na pięciu kierunkach interwencji:

- budowie więzi społeczno-gospodarczych, w szczególności poprzez wsparcie powstawania i modelowania aktywności organizacji pozarządowych,
- rewitalizacji społeczno-gospodarczej małych miast (do 30 tys. mieszkańców), stanowiących centra społeczno-gospodarcze o charakterze lokalnym,
- poprawie dostępu mieszkańców do podstawowych dóbr i usług, zwłaszcza z zakresu edukacji oraz poprawa jakości edukacji,
- rozwoju ekonomii społecznej na poziomie lokalnym,
- działaniach związanych z pobudzaniem lokalnej przedsiębiorczości, w tym na działaniach z zakresu działalności pozarolniczej oraz przetwórstwa.

Typy beneficjentów: Lokalne Grupy Działania, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (w tym producenci rolno-spożywczy), kościoły i związki wyznaniowe

Dziękujemy za uwagę

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

